TINERII, INTELECTUALII ȘI FILOSOFIA ÎN REFLECȚIILE PROFESORULUI VASILE ȚAPOC

YOUTH, INTELLECTUALS AND PHILOSOPHY IN THE REFLECTIONS OF PROFESSOR VASILE ŢAPOC

CZU: 1(092) + 929:378.4-051 **https://doi.org/10.59295/spd2025u.17**

Tatiana MĂRGĂRINT
ORCID: 0000-0002-0217-3613
E-mail: tatiana.margarint@usm.md
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *The work and activity of Professor Vasile Tapoc represent an essential pillar of contemporary philosophy. In the context of an increasingly globalized and interconnected world, his vision remains relevant, serving as a model for today's researchers. Moreover, his lessons on morality and integrity continue to inspire future generations of scholars. Through everything he achieved, Professor Vasile Tapoc has provided an inexhaustible source of inspiration, ideas, and relevant solutions for researchers, teachers, and students alike.*

The main objectives of this article are to evaluate the field of philosophy as a facet of spiritual culture and to identify the value of Professor Vasile Tapoc's philosophy within the context of contemporary thought. These objectives were achieved through the application of content analysis methodology to the philosopher's work. Through all his achievements, Professor Vasile Tapoc has offered a continuous source of inspiration, ideas, and relevant solutions for researchers, educators, and students.

Keywords: *contemporary education, intellectuals, philosopher Vasile Tapoc, philosophy, young people.*

INTRODUCERE

Preocupările filosofico-științifice ale profesorului universitar Vasile Țapoc au fost diverse. Profesorul meditează asupra cercetării transdisciplinare și mecatronicii, metodologiei retrospective a științei și metodologiei prospective a cercetării științifice, modelelor reprezentative interdisciplinare lansate de Karl Popper și Gaston Bachelard, orientării constructiviste în epistemologie, forței educatoare a filosofiei românești, filosofiei lui Constantin Noica, rolului universităților, funcției intelectualilor și multe alte subiecte. Am analizat articolele și lucrările științifice ale profesorului Vasile Țapoc, din toate putem prelua idei actuale și importante.

Tema anunțată în titlu o considerăm actuală deoarece pe fiecare din noi ne frământă gândul privind: pașii de urmat în educarea generațiilor de tineri valoroși, înțelegerea în profunzime a naturii de a fi intelectual, esenței filosofiei. Tema dată rămâne actuală deoarece realitatea se schimbă și este necesar de a actualiza totul la noile timpuri. Astăzi suntem dominați de informația rapidă din rețelele sociale, de știrile false iar filosofia îi

ajută pe tineri să gândească profund, să dezvolte gândirea critică. Tinerii se confruntă cu crize de identitate, anxietate iar filosofia oferă cadrul în care ei pot explora și gestiona aceste crize existențiale. Intelectualii trebuie să fie voci critice în fața manipulării sau conformismului iar filosofia le oferă instrumente pentru reflecție și argumentare.

MATERIALE ȘI METODE

Obiectivele pe care ni le-am propus privind tema abordată sunt: elucidarea importanței educației tinerilor în concepțiile filosofului Vasile Țapoc; analiza ideilor profesorului Vasile Țapoc privind intelectualii; evaluarea domeniului filosofiei ca latură a culturii spirituale; valorificarea concepțiilor filosofice ale profesorului Vasile Țapoc în contextul gândirii contemporane.

Metodele studiului de caz, analizei de conținut, au fost aplicate unor lucrări, articole ale profesorului Vasile Țapoc în care abordează problema tinerilor, intelectualilor și filosofiei. Interes deosebit pentru noi au avut articolele: „Menirea universității în societatea contemporană", „Dezvoltarea umană în condițiile globalizării", „Generația profesorului Nae Ionescu (1890 – 1940)", „Intelectualitatea: esența, tipologia, locul și rolul ei în existența socială", „Etica – model de construcție culturală formativă" etc. iar metoda hermeneutică ne-a permis înțelegerea în profunzime a concepțiilor filosofice.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

În articolele sale profesorul Vasile Țapoc este îngrijorat privind omul în condițiile globalizării. El afirmă că diverse dezastre vor lovi țara noastră, în formarea tinerii generații „dacă nu vom conștientiza că funcția școlii este de a educa oameni cu mintea și trupul sănătos, capabili să depășească capcana consumatoristă și să aibă grijă și de consumul și producerea bunurilor spirituale. ...Formarea unei generații sănătoase e imposibilă fără asimilarea pe băncile școlii a marilor valori ale culturii universale în domeniul literaturii, filosofiei și religiei. În caz contrar societatea noastră, deși slab dezvoltată, s-ar putea îmbolnăvi, dacă nu cumva de-acum este afectată, de maladiile țărilor cu economii înalt dezvoltate" [1, p. 17]. La fel ca și profesorul Vasile Țapoc considerăm că elevii și studenții trebuie învățați să discearnă între nevoi reale și dorințe induse, să fie critici față de influențele mass-media și să adopte un stil de viață sustenabil, bazat pe valori autentice. Sistemele educaționale trebuie să fie vigilente în fața tendințelor negative observate în societățile hiperdezvoltate, precum alienarea socială, lipsa sensului vieții sau superficialitatea relațiilor umane. Aceste provocări pot fi abordate prin cultivarea empatiei, cooperării și gândirii critice. Formarea generațiilor sănătoase nu trebuie să rămână doar în responsabilitatea școlii. Este nevoie de un efort conjugat al familiei și societății pentru a crea un mediu care să se bazeze pe valorile general-umane.

Prin capacitatea remarcabilă de analiză critică, un intelectual aduce o contribuție semnificativă la progresul societății prin ideile, acțiunile și exemplele sale personale. În opinia noastră, ca formator de opinie, lider moral și catalizator al schimbării, rolul unui

intelectual depășește simpla dobândire de cunoștințe. Un intelectual trebuie să aibă o sete nesfârșită de cunoaștere și explorare. Astfel, el este capabil să înțeleagă bogăția și profunzimea lumii și, în consecință să transmită această înțelegere altora. Într-o lume din ce în ce mai avansată din punct de vedere tehnologic, intelectualii care se bazează pe filosofie, știință și tehnologie influențează realitatea și prognozează, din punct de vedere științific, viitorul. Curiozitatea, profunzimea, moralitatea și empatia se numără printre calitățile fundamentale ale intelectualului.

Privind *intelectualii*, în cercetările sale profesorul Vasile Țapoc afirmă că au triplă funcție: „obținerea cunoștințelor, comunicarea acestora semenilor și acordarea ajutorului în implementarea acestor cunoștințe în viața de zi cu zi. Aceste activități intelectualul, ...le exercită în conformitate cu cele 4 tipuri de inteligență: a minții, a corpului, a inimii și a spiritului. La rândul lor, aceste inteligențe ale intelectualului sunt motivate de 4 tipuri de nevoi: de a învăța, care implică inteligența minții; de a trăi – implică inteligența corpului prin voință, de a iubi – implică inteligența inimii prin sentimente, de a lăsa valori netrecătoare – implică inteligența divină din noi. În așa fel, după cum filosofia include nu doar un gen specific de activitate, ci și un nivel calitativ superior al oricărei activități spirituale, la fel și intelectualul atinge un nivel aparte în activitatea sa. Nivel ce denotă manifestarea integrală superioară a capacităților omului” [2, p. 8]. Inteligența minții este fundamentală, considerăm noi, deoarece presupune curiozitate, gândire critică și căutarea constantă a profunzimii.

Intelectualul nu doar acumulează informații, ci le structurează, le analizează și le integrează într-un sistem coerent care să aducă beneficii reale omenirii. Corpul este adesea subestimat în discursul filosofic, dar recunoaștem că sănătatea fizică este fundamentală pentru celelalte trei tipuri de inteligență. Privind inteligența inimii, fără sentimente și empatie, intelectualul riscă să devină distant și ineficient în relația cu ceilalți. Legătura dintre intelect și emoție este indispensabilă pentru construirea unei relații sănătoase cu lumea. Dimensiunea spirituală este cea care oferă sens activităților și contribuției intelectualului. Tot aici înscriem dorința de a lăsa o moștenire culturală și morală ce depășește limitele vieții materiale. Această viziunea holistică, a profesorului Vasile Țapoc, este deosebit de relevantă în lumea contemporană, unde dezechilibrul între minte, trup, inimă și spirit duce la multiple crize sociale și personale. Fiind conștienți de aceste dimensiuni, încurajăm ca educația și cultura să fie fundament pentru o societate mai armonioasă.

În articolele sale autorul este îngrijorat că filosofia ca latură a culturii spirituale este cea mai slab protejată și existența sa este mereu supusă îndoielii. Grija îl face pe intelectual, în aspect spiritual, mereu să fondeze și demonstreze necesitatea filosofiei. Intelectualitatea prezintă partea fragilă a societății, aceasta ca și filosofia, care stă la baza trecerii societății la dezvoltarea civilizațională, este foarte necesară. „Dispariția intelectualității ar fi echivalentă cu o catastrofă umanitară. Deoarece filosofia și intelectualitatea sunt funcțional interdependente, e firesc să scoatem în evidență și valoarea intelectualității pentru dezvoltarea eficientă a societății. Intelectualul este acel care-i responsabil de acumularea și îmbunătățirea calității cunoștințelor și/sau de păstrarea și comunicarea

valorilor spirituale perene comunității sociale, el fiind nemijlocit implicat în aplicarea acestor valori în viața de zi cu zi" [2, p. 6]. Intelectualii și filosofia, sunt esențiale pentru supraviețuirea și dezvoltarea umanității și funcționează ca busole morale și epistemologice, orientând societatea către o înțelegere mai profundă a responsabilității sale. Fără de intelectuali și filosofie s-ar ajunge la o catastrofă culturală și umanitară, deoarece ar produce un dezechilibru.

În 2009 Vasile Țapoc în revista *Studia Universitatis Moldaviae* publică articolul „Forța educatoare a filosofiei românești: Centenarul nașterii lui Constantin Noica (1909-1987)". În acest articol dar și alte articole de ale sale profesorul Vasile Țapoc apreciază: „Constantin Noica relatează despre necesitatea dragostei de sine, provocată la tineri de profesor. Pentru el funcția profesorului constă în a-l ajuta pe elev/student în cunoașterea de sine, în formarea sentimentului dragostei de sine, în implicarea sinelui în însușirea interesată (motivată) a cunoștințelor și experienței altora, când e cazul producătorilor de valori spirituale. Dragostea și grija de sine nu se reduce la Constantin Noica la sentimente egoiste, ci la cele ale valorii proprii și acceptării responsabilității, inclusiv în fața comunității" [3, pp. 25-26]. După modelul oferit de Constantin Noica profesorul Vasile Țapoc nu doar a subliniat importanța celor scrise mai sus, dar prin pasiunea pentru *filosofie* a inspirat generații de studenți, doctoranzi, tineri colegi. El a încurajat studenții să reflecteze asupra punctelor lor forte, pasiunilor și valorilor; a evidențiat că greșelile sunt o parte firească a procesului de învățare și devenire profesională; a încurajat învățarea continuă. Profesorul Vasile Țapoc a contribuit la formarea unor indivizi autonomi și încrezători în abilitățile proprii lor.

Profesorul Vasile Țapoc menționează că „Cei care-și asumă grija de sine prin realizări personale fac, cel puțin, două lucruri importante: îi scutesc pe alții să le poarte grija (familia, statul) și, realizându-și vocația, provoacă interesul celorlalți pentru cele obținute" [3, p. 26]. Realizările personale inspiră nu doar omul, ci pot avea un efect transformator asupra întregii comunități. Ele devin sursă de mândrie, crescând aspirațiile colective și ridicând standardele de succes și implicare. Cei care urmează vocația și își ating obiectivele oferă un model concret pentru ceilalți. Aceștia demonstrează că autodisciplina, perseverența și asumarea responsabilității sunt căi sigure către împlinire, atât personală, cât și profesională. Realizările personale aduc beneficii și celorlalți membri ai societății, mai ales când vocația persoanelor ține de anumite domenii ale socialului pe care le îmbogățesc.

Disciplinele umaniste oferă acces la moștenirea culturală a umanității. Ele ajută omul să înțeleagă valorile, principiile și ideile fundamentale care au stat la baza evoluției societății. Disciplinele umaniste încurajează explorarea ideilor noi și abordărilor inovatoare. Imaginația combinată cu analiza în cadrul acestor discipline duc la soluții creative pentru probleme complexe. Filosofia, în special, încurajează reflecția privind propria viață, ajutând persoanele să își formeze convingerile, valorile și formuleze scopurile. În articolul „Dezvoltarea umană în condițiile globalizării" profesorul Vasile Țapoc sugerează că trebuie „încă o dată să atragem atenția asupra faptului că meritul exclusiv al disciplinelor umaniste, inclusiv și al filosofiei, constă în capacitatea de a pune în valoare

Omul, demnitatea lui la nivel individual și social. Acestea orientează spre un mod de viață ce ar avea ca obiectiv formarea și protejarea omenescului din om, altfel spus încurajarea și ocrotirea valorilor spirituale morale, artistice, religioase. Doar în îmbinarea acestora cu bogăția cunoștințelor „pozitive", puse la dispoziție de societatea contemporană, îi pot garanta individului și comunității sociale în totalitatea ei o dezvoltare deplină și armonioasă în condițiile complexe ale globalizării" [1, p. 18]. Meritul disciplinelor umaniste și al filosofiei constă în faptul că ne ajută să înțelegem cum să fim oameni valoroși. Ele ne modelează capacitatea de a gândi, de a simți și de a interacționa cu lumea, oferind un fundament pentru o viață conștientă, responsabilă și plină de sens. Aceste domenii nu doar completează alte forme de cunoaștere, ci le dau profunzime și direcție.

CONCLUZII

Intelectualul prin ideile sale, inspiră, informează și îndeamnă la reflecție. Rolul său este de catalizator al progresului, el atrage atenția asupra problemelor esențiale și propune direcții de dezvoltare. Profesor sau mentor, un intelectual formează generațiile viitoare de tineri, încurajând gândirea critică și dezvoltarea personală, un intelectual de așa factură a fost profesorul Vasile Țapoc.

Tinerii valoroși sunt cei care îndrăznesc să fie autentici, nu trăiesc viața după clișee sau norme impuse, ci își asumă libertatea și responsabilitatea de a-și căuta sensul propriei existențe. Tinerii valoroși nu sunt doar inteligenți, ci și morali, nu sunt doar ambițioși, ci și corecți, nu doar visători, ci și înțelepți în alegerile lor, ar spune astăzi profesorul Vasile Țapoc. Valoarea tânărului nu se măsoară în diplome, ci în autenticitate, integritate și capacitatea de a deveni un om deplin într-o lume imperfectă.

Opera și activitatea profesorului Vasile Țapoc reprezintă un pilon important pentru filosofia contemporană. În contextul unei lumi tot mai globalizate și interconectate, viziunea sa rămâne actuală, reprezentând un ideal pentru cercetătorii de astăzi. Mai mult decât atât, lecțiile despre moralitate și integritate continuă să inspire următoarele generații de savanți. Profesorul Vasile Țapoc a fost, prin tot ce a realizat, o sursă inepuizabilă de inspirație, idei și soluții relevante pentru cercetători, profesori și studenți.

REFERINȚE:

1. ŢAPOC, V. Dezvoltarea umană în condițiile globalizării. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*. 2008, nr. 3(148), p. 15-18. ISSN 1957-2294.
2. ŢAPOC, V. Menirea universității în societatea contemporană. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria Științe Umanistice.* 2011, nr. 4(44), p. 5-9. ISSN 1811-2668.
3. ŢAPOC, V. Generația profesorului Nae Ionescu (1890 – 1940). În: *Personalități notorii ale filosofiei românești: Lucian Blaga, Nae Ionescu, Dumitru D. Roșca (evocări aniversare)*, 26-27 iunie 2015, Chișinău. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2015, p. 12-29.